

Språkstörningar och dyslexi

Nelli Kalnak, dr med, specialistlogoped

Karolinska Institutet, Region Skåne

Utvecklingsrelaterad språkstörning

Prefix

Descriptor

Noun

Developmental Language Disorder – DLD
Language Disorder - LD

Disability

Bishop, D.V. *et al* (2017) Phase 2 of CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology.
Journal of Child Psych and Psych, 58(10)

Förvärvade
språkstörningar

Olycka
Trauma
Sjukdom

Utvecklingsrelaterade
språkstörningar

Utan känd
orsak

Utvecklingsrelaterad språkstörning – utan känd orsak?

Den huvudsakliga förklaringsmodellen
för språkstörning är ärftlighet!

Språkstörning och dyslexi är ärftliga tillstånd

Tvillingstudier

**Genetiska
analyser**

Familjestudier

UTVECKLINGSRELATERAD SPRÅKSTÖRNING

SPRÅKSTÖRNING
del av eller i kombination
med andra syndrom

AST
IF

ADHD

Dyslexi

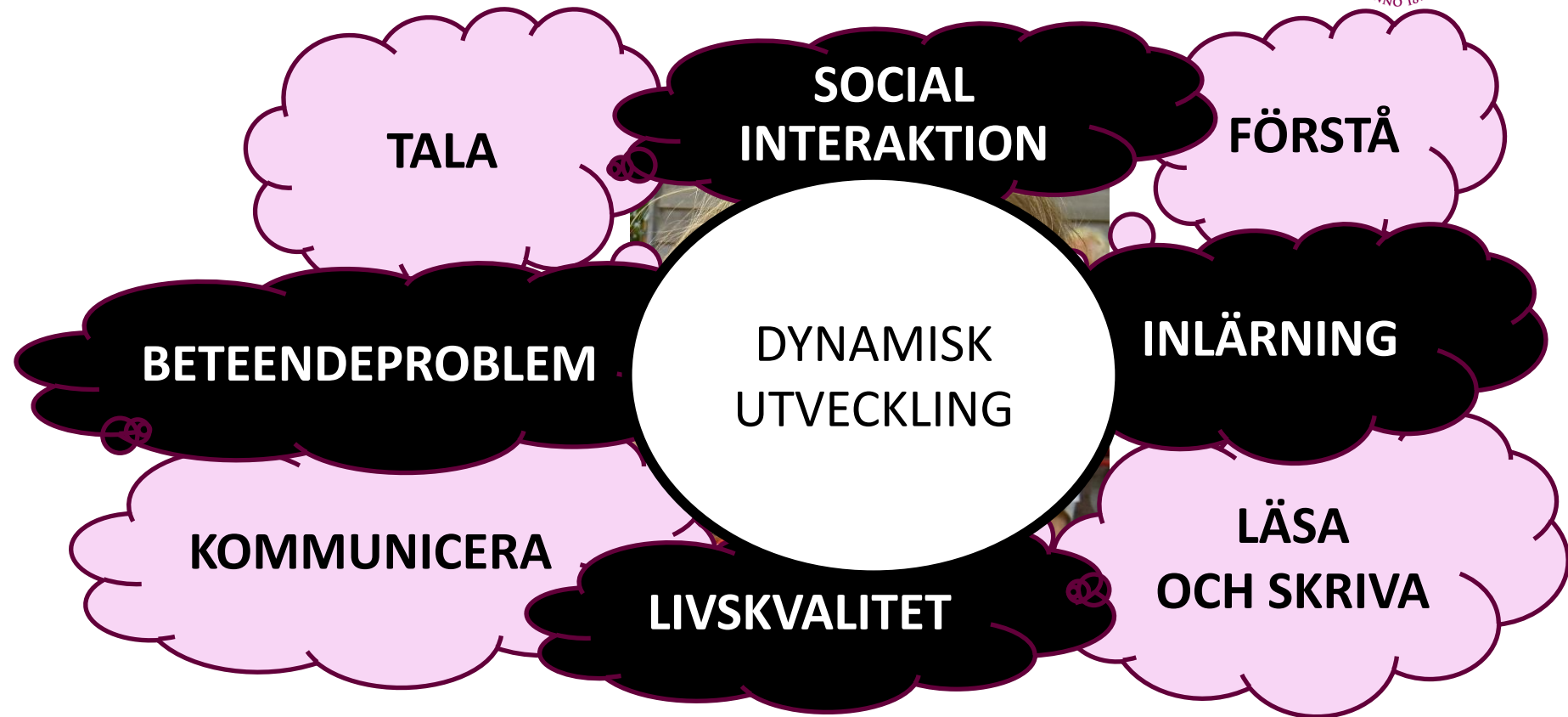
Medfödda
kromosom-
avvikelser

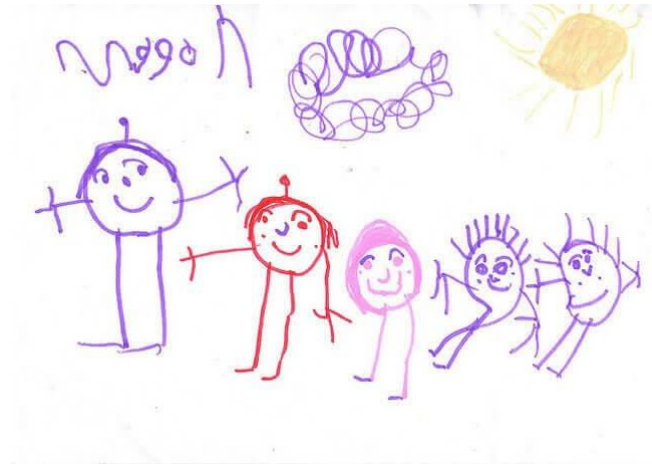
SPRÅKSTÖRNING
huvudsakligt tillstånd

2-3:1
pojkar:flickor

Prevalens
7-8%

Symptom och konsekvenser av språkstörning

Majoriteten av barn med grav språkstörning växer upp i familjer där även föräldrar och syskon har liknande svårigheter – klinisk relevans?

Hög samförekomst av lässvårigheter
hos individer med språkstörning

- både barn och deras föräldrar

Läsintervention doktorandprojekt: Marika Habbe

Lässvårigheterna hos individer med språkstörning består upp i vuxen ålder

n=83

Svårast:	Blanketter:	48,1%
	Räkningar:	24,7%
	Kontoutdrag:	23,5%
	Tidtabeller:	21,0%
	.....	
Lättast:	Inköpslistor	7,4%

Läsvårigheterna hos individer med språkstörning består upp i vuxen ålder

		n=83	(n=86)
Svårast:	Blanketter:	48,1%	(2,3%)
	Räkningar:	24,7%	(1,2%)
	Kontoutdrag:	23,5%	(1,2%)
	Tidtabeller:	21,0%	(2,3%)
	.....		
Lättast:	Inköpslistor	7,4%	(0,0%)

'Health-related Quality of Life' hos individer med DLD

- **DLD är associerat med:**

Lägre föräldra-rapporterad QoL: Sociala relationer och skola

- **Låg/högre språkförmåga är associerat med:**

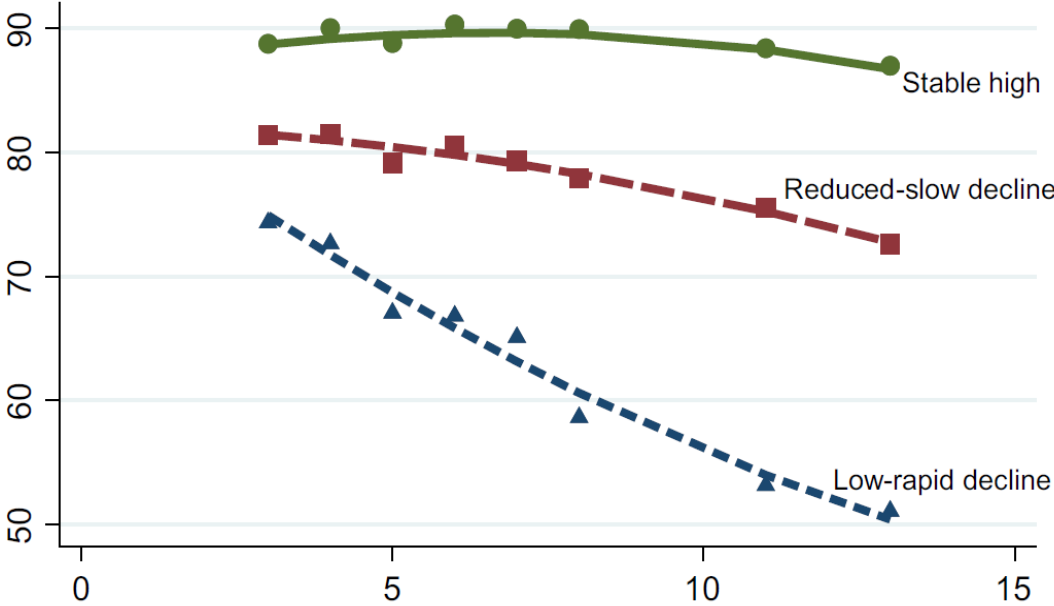
Låg/högre självskattad självkänsla: Sociala relationer och skola

- **Föräldraskattning vs självskattning av barn med DLD***

Tvärsnittstudier versus longitudinella studier

HRQoL trajectories, children 4-13 years

Le et al, 2021. Journal of child psychology and psychiatry

Trajectory	Percentage
1 (Low-rapid decline)	8.9%
2 (Reduced-slow decline)	40.3%
3 (Stable high)	50.8%

Psykisk hälsa och DLD

- 6 ggr högre förekomst av ångestsyndrom
- 3 ggr högre förekomst av depression
- 3 ggr högre förekomst av sexuella övergrepp (flickor med DLD)
- 4 ggr högre förekomst av antisocialt beteende (pojkar med DLD)

- 2 ggr högre förekomst av arbetslöshet (vuxna med DLD)
- Högre grad av ofrivillig ensamhet

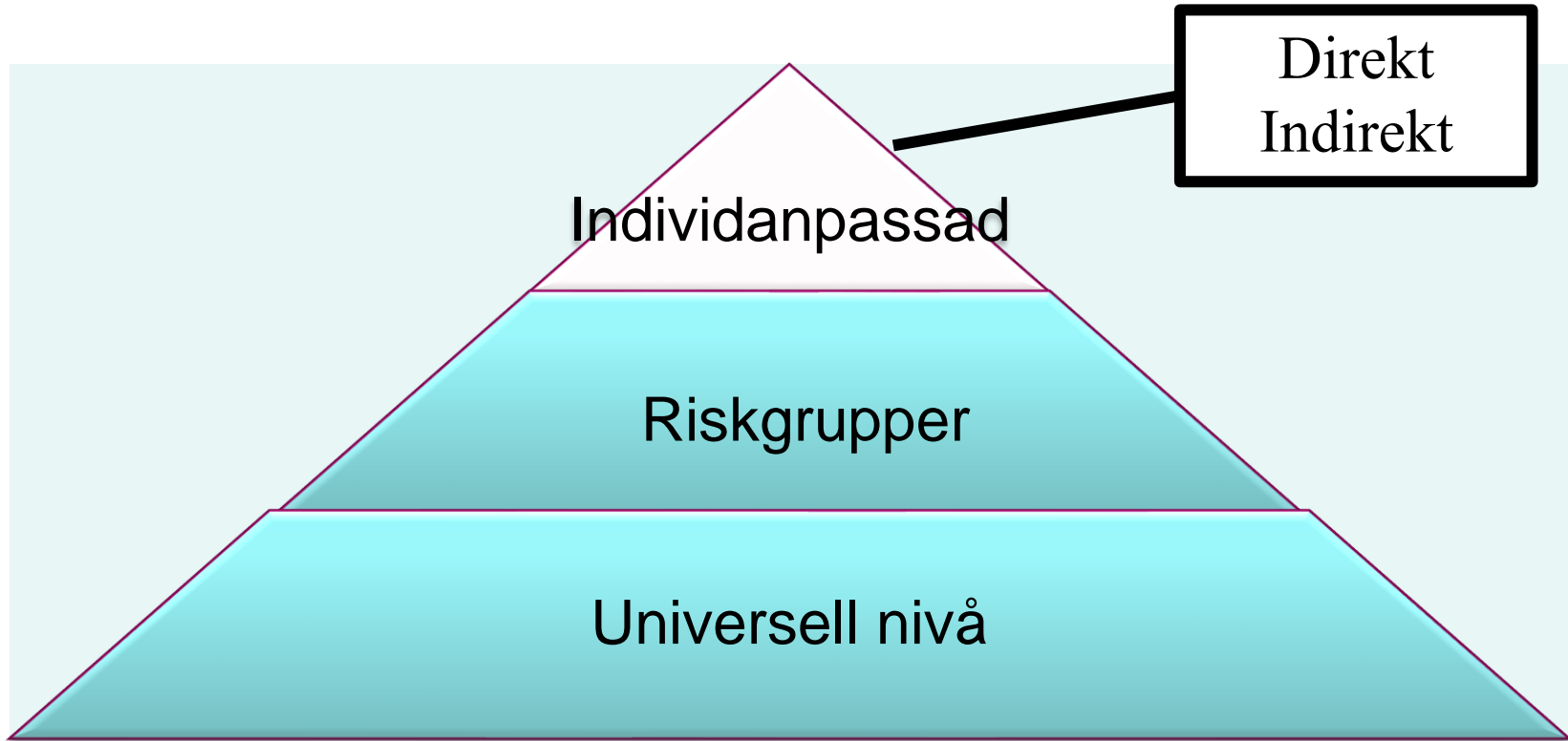
SJÄLVKÄNSLA

Inläring

Psykisk hälsa

Modell för prevention och intervention

Finns det intervention som har effekt på nedsatt språkförståelse?

Systematiska översiktsstudier: Tarvainen et al 2020; 2021

2020: 25 studier, totalt 2460 barn, 1-8 år

2021: 21 studier, totalt 1600 barn, 9-17 år

Nedsatt språkförmåga eller DLD

Fokus för interventionerna:

- **Fokus på barnets kommunikativa miljön**
Olika metoder för handledning med fokus på språklig stimulans
- **Fokus på barnets språkliga förmågor**
Förbättra det receptiva ordförrådet, grammatisk, narrativ och inferentiell förståelse
- **Fokus på barnets språkliga bearbetning**
Utv. av mer generella förmågor, t ex metakognitiva förmågor

Effekt av interventioner som syftar till att förbättra nedsatt språkförståelse?

Resultat: 80% resp. 57% av studierna positiva effekter på språkförståelse
- Studier av intervention till äldre barn oftare fokus på språklig bearbetning

Typ av studier: Framförallt case-control studier, kohortstudier

Effektstorlek varierade från liten till mycket stor.

Mer forskning om intervention till barn med språkstörning behövs

- Dos (verkar avgörande)
- Intensitet och duration
- Effektstorlek
- Intervention fidelity
- Barnens egen syn på effekten av behandling

Mer är inte alltid bättre.
Låg intensitet kan vara
lika bra eller bättre!

Sammanfattning

Språkstörning innebär risk för
sociala, psykiska, akademiska och beteende problem

Sociala, psykiska, akademiska och beteende problem
- kan dölja språkstörning

Språkstörning är ärftligt men interagerar med miljön

TACK 😊

Nelli.Kalnak@skane.se

Nelli.Kalnak@ki.se

